

Armsad lapsevanemad!

Meditsiinilise kontrolli käigus avastati põhikooli lastel peatäisid ja tinge. Seega tekkis vajadus antud teemal kirjutada.

Peatäi on paljale silmale nähtav parasiit, mis elab ainult inimese peas ja toitub verest, mida läbi peanaha imeb.

Kuidas peatäid levivad

Ekslik on arvamus, et peatäid tekivad mustusest. Nakatuda võib otsesel peakontaktil või kasutades haigestunud inimese kammi, harja, mütsi või salli. Peatäisid võib saada meist igatüüpi, kuid sagedamini esineb neid 3–10-aastastel lastel, eriti tüdrukutel, kes laenavad üksteise kamme ja juuksejumme. Enim ollakse täidega hädas lastekollektiivides, kus nakkus levib väga kiiresti, sest lapsed on omavahel mürades ja mängides kõige rohkem peadpidi koos.

Kuidas täisid ära tunda

Nakatumist näitab vähemalt üks nahapinnal vabalt liikuv elus täi. Täiskasvanud emased peatäid on helepruunid umbes seesamiseemne suurused parasiidid. Täimunud on juuksekarva küljes tihedalt kinni ja asuvad tavaliselt peanaha lähedal, on ovaalse kujuga, läbimõõdus 1–2 mm, valkjad või kollakad; 8 päeva möödudes kooruvad munadest nõõp-nõelapea suurused uued täid, jättes pärlendav-valge kooriku juuksekarvale kinni. Täid põhjustavad sügelust, eriti kuklas juustepiiril ja kõrvadetaguses piirkonnas. Peatäidest võib olla põhjustatud ka lümfisõlmede suurenemine kaelal ja kõrvade taga.

Kuidas täidest vabaneda

Soovitav oleks kontrollida laste päid kord nädalas. Kammimiseks kasutada tihedat kammi ning pärast igit tõmmet kontrollida kammi täide suhtes. Kui leiata elustäisid, kontrollige kogu perekonda. Raviks tuleb kasutada spetsiaalselt apteegist saadavaid täide hävitamiseks mõeldud ravimeid (permetriin), mis hävitavad nii täid kui täi munad. Pärast ravimi mahaloputamist kammige kindlasti niisked juuksed läbi peenepeilise täikammiga, et eemaldada surnud täid ja nende munad. Kindlasti on vaja pesta ka haige riideesemeid (mütsid, sallid, kraega riided) ja voodipesu (60 kraadi juures) ning puhastada harjad-kammid. Riideesemete puhastamiseks on sobiv samuti kasutada permetriini sisaldavat peamääret. Juukseksimud on soovitatav minema visata. Kui lapsel on peatäid, tuleb kindlasti teavitada ka kasvatajat/õpetajat, et piirata nakkuse edasist levikut ja vältida taaskakatust.

Ravi võib ebaõnnestuda, kuna esineb ka täimürkide suhtes resistentseid täisid. Nende vastu aitab aga endiselt ainult hoolikas niiskete juuste täikammiga kammimine iga 3–4 päeva tagant järgneva kahe nädala jooksul, et leida munadest väljunud noori täisid.

Olgem siis tähelepanelikud nii enda kui oma laste suhtes ning vaadake peale nende vihkute ja päevikute ka nende päid.

Soovin Teile päikeselist ja kirjut sügise jätku.

AIVE ZIRK,

Nõo Põhikooli sotsiaaltöötaja

Info nakkuse kohta pärineb dermatoloog Elena Dejeva artiklist www.derma.ee

Uus raadiosaade ja veebiportaal

6. septembril alustas Tartu Kuku raadiosaade Tartumaa minutid, mis on eetris igal neljapäeval kell 12.35. Saadete arhiiv on veebilehel www.tartumaa.ee rubriigis Varia.

Täna on uue nädala veebileht www.tartumaa.ee, mis nüüdseks koondab mitte enam peamiselt maavalitsuse, vaid just Tartu maakonna infot.

Maavalitsuse leheküljel asub eraldi: www.tartumv.ee

Veebilehele www.tartumaa.ee saab koondada rohkem kasulikke või huvitavat infot maakonna kohta, sh teateid valdadest. Oodatud on nii kultuuri- ja spordiürituste eelinfo kui muud kohaliku ja ülemaakonnalise tähtsusega uudised – kus on avatud uus spordihoone või saekaater, kus valminud jalgrattatee. Huvilised leiavad RSS-uudisvoo aadressil http://www.tartumaa.ee/rss/uudised_est.xml

Palume kõigilt tagasisidet sisu, kujunduse, kasutajasõbralikkuse jm suhtes aadressil eda.tagamets@tartumaa.ee

Aktiivsust info levitamisel,

MARIKA SAAR,

nõunik

Muudatusest bussiliikluses

Maakonnaliini nr 939

TARTU-NÕGIARU-KEERI-NÕO-TARTU SÕIDUPLAAN

Kehtiv alates 01. novembrist 2007

Liiklus toimub iga päev, v.a L, P

6:50	Tartu	8:10	Vastu tulles Nõgiaru elanike
6:59	Lemmatsi	7:57	soovile muudetakse alates 5. no-
7:02	Näki	7:54	vembrist 2007 hommikuse Nõgi-
7:05	Külitse	7:50	aru sõiduplaani. Nüüd jõuab
7:06	Kose	7:49	buss Tartusse varem.
7:08	Soo	7:47	
7:09	Luige	7:46	
7:12	Nõgiaru	7:43	
7:15	Nõgiaru tee		
7:18	Keeri		
7:20	Kõrtsi		
7:23	Valli		
7:25	Meeri pargi		
7:26	Meeri		
7:28	Alla		Tartust väljudes ja Tartusse
	Nõo tee	7:38	saabudes nõudepeatused: Paulu-
7:31	Nõo	7:35	se, Kaare, Riia ring, Aardla.

UUED JA VANAD

JOOGAHUVILISED!

OOTAME TEID TEISIPÄEVI KELL 19

NÕO SPORDIHOONES.

JUHENDAJA: EHA KATTAI

Täna on tark koguda rasva

Tänases ohtralt tarbimisvõimalusi pakkuvast ühiskonnas on raha kulutamine pahatihti lihtsam kui säästmine. Me teame täpselt ja näeme pidevalt, mida on võimalik teenitud raha eest endale soetada. Seevastu igapäevane klientide nõustamise kogemus näitab, et raha kõrvale panemise ja kasvatamise võimaluste kohta teadmisi napib ning isegi need inimesed, kes on otsustanud säästma hakata, teevad seda sageli vähetulusalt. Kuigi ka raha hoidmine sukasaäres või arvelduskontol näitab ettenägelikkust ja oma tuleviku kindlustamise soovi, pole paraku võimalik tänases majandusruumis selliselt kõrvale pannes oma rahale inflatsioonist kõrgemat tootlust teenida.

Investeeringuväljalikud lähtuvalt ootustest

Raha reaalkasvatuse kasvatamiseks on mitu võimalust ning igal säästutootel on oma plussid ja miinused. Mõnda neist kasutatakse lühiajalisteks investeeringuteks, teistel on aga pikaajaliselt suurem potentsiaal – väga palju sõltub investeerija eesmärkidest ja ootustest. Mõneski mõttes on erinevad investeeringustrateegiad vastuolulised, lähtuvalt inimese riskitaluvusest ja investeeringu perioodist. Sobivaima valiku tegemisel on kaks võtmeküsimust – kas investeerimise eesmärk on paigutada oma raha võimalikult tulutoovalt või üleliigselt riskimata ning kui pikaks ajaks soovitakse oma raha lisa teenida panna.

RAUNO KALLAS

Juhul kui investeerijale on oluline, et investeeritud raha oleks igal ajahetkel kaitstud, sobivad talle tähtajaline hoius ja struktureeritud võlakirjad (tuntud ka kui investeerimishoius). Mõlemal juhul on tegemist põhimõtteliselt riskivaba investeeringuga, kuna investeeringu tootlus ja tingimused on eelnevalt kokku lepitud.

Tähtajaline hoius sobib väga hästi lühiajaliste rahapaigutuse korral, kuna selle optimaalne investeeritav periood on kuni aasta. Struktureeritud võlakirjade puhul on jällegi tootlusvõimalused suuremad, kuid enamasti on sel juhul vajalik investeerimisperiood 2–5 aastat.

Kui inimesele pole investeeringu põhiosa kaitse oluline, sobivad talle teistsugused strateegiad, näiteks raha paigutamine fondi-

desse. Viimane eeldab aga pisut pikemat investeerimisperioodi. Alati on olnud ka spekulatiivseid investoreid, kes lühikese ajaga soovivad teenida võimalikult suurt tulu. Ka see on võimalik, kuid sellisel juhul peab ühtlasi valmis olema rahalisteks kaotusteks. Aktsiaturgude keskmine aastatootlus on 1930. aastast saadik olnud umbes 12 protsenti. Mida pikem on kliendi investeerimisperiood, seda suurem on tõenäosus, et tema investeeringu tootlus sellele läheneb.

Üsna tavapärane on ka see, et aktsiaturgude stabiilses tõusuperioodis võetakse suuremaid riske ning lõpuks ajal ollakse jällegi väga konservatiivsed. Siiski tasub oma riskimääratlusele kindlaks jääda ja mitte proovida turgu üle kavaldada – üldjuhul see ei õnnestu ja tulemused võivad olla ootustele vastupidised.

Müüdid tulenevad teadmatusest

Vaatamata sellele, et pangad on säästmise traditsiooni üha aktiivsemalt ergutamas, on üsna väike hulk inimesi seda üleskutset järginud. Aktsiatesse, fondidesse või võlakirjadesse investeerinute osa moodustab Eestis kõigest pangaklientidest 10–15 protsenti, kuid meie arengutasemel oleks optimaalne näitaja vähemasti 20 protsenti. Võrreldes näiteks Põhjamaadega on meil veel küllaldaselt arenguruumi – näiteks Rootsis on investeeringuid omavate pangaklientide osa 40–50 protsenti.

Kindlasti mängib siin oma osa riikide erinev elatustase ning eestlaste lühike investeerimise kogemus.

Üsna sagedasti takistavad raha tulusat paigutamist ka vähesest teadlikkusest tulenevad müüdid. Näiteks arvatakse, et investeerimine eeldab paksu rahakotti ja põhjalikke majandusalaseid teadmisi. Või et investeerimine on väga riskantne ja aeganõudev. Tegelikult võin Nordea näitel öelda, et investeerimist võib alustada 800 krooniga ning seejuures on sobiva investeerimisstrateegia ning konkreetsete fondide valikul abiks professionaalset nõustajat. Fondidesse investeerides kulub umbes tunnike nõustamisele ning edaspidi tund aastas, et vaadata üle oma portfelli ning vajadusel seda korrigeerida. Samuti on võimalik riske hajutada ning maandada, oluline on vaid õigesti määratud riskiaste ning selgelt kaardistatud ootused. Ehk siis – tegelikult on investeerimine kättesaadav kõigile.

Kuigi täna on Eestis veel vähesed inimesed teadvustanud endale säästmise olulisust pikemas perspektiivis, on just praegu, mil majandus on haripunkti ja palgad suuremad kui kunagi varem, õige aeg rasva koguda. On ju raha kõrvale panemise ja kasvatamise otust teha oluliselt kergem headel kui halvematel aegadel.

RAUNO KALLAS,

Nordea Panga Tartu kontori juhataja

Geenidonoriks võib tulla igaüks

estli geenivaramu

Seni on Eesti geenivaramu täitmine kulgenud põhiliselt sel moel, et doonoriks saada sooviv inimene on läinud oma perearsti juurde, täitnud ühes tohtriga küsimustiku ja andnud vereproovi. Perearst on saatnud küsitlusandmed ning vereproovi Tartusse ning asi ongi tehtud. Need inimesed, kelle perearst ei kuulu varamu andmekogujate hulka, on seni suuremal jaot kahjuks geenikogumise eemale jäänud. Et seda viga parandada, on geenivaramu nüüd asunud looma ühest arstist sõltumatuid geeni-, teravise- ja sugupuudmete kogumise kabinette mitmel pool maakondades.

Esimene neist avati Tartus, Eesti geenivaramu majas aadressil Tiigi t 61b. Sinna tuleks pole geenidonoriks soovijal tarvis teha muud, kui helistada tööpäeviti kella üheksa ja viie vahel telefonil 744 0200 ja end vastuvõtule registreerida. Samal telefonil saab ka doonoriks hakkamise ning üldise-

malt geenivaramu kohta küsimusi esitada. Kellel internet käepärast, võiksid aga kõige esimese sammuna uurida varamu kodulehekülge www.geenivaramu.ee ja iseäranis seal vaatamiseks väljas olevaid doonorile mõeldud trükiseid. Tulevase doonori käest küsitakse näiteks andmeid tema vanemate ja vanavanemate, tema enda põetud haiguste ja tervise, söömise ning liikumisharjumuste jms kohta. Vastuste andmine läheb küllap hõlpsamini, kui eelnevalt on saadud selleks valmistuda.

Miks geenivaramu?

Geenivaramu andmehoidladesse on praeguseks kokku kogutud ligemalt 12 000 inimese geeniproovid ning küsitlusandmed. Kui päralt jõuab 100 000. doonori vereproov ning ankeet, läheb andmekogu lukku ja rohkem enam doonoreid vastu ei võeta. Teadustööd aga, millega juba praegu on alustatud, võib teadlaste sõnul nii

mahuka andmepangaga teha vähemalt kolmkümmend aastat. Kogu ettevõtmise mõte ongi tegevalikult teaduslik ja samas suure praktilise väärtusega – nihutada arstiabi paremale järjele. Sellega, et õpitakse tundma seoseid inimese geeni-, keskkonna ja eluviisi vahel. "Kui on teada geenimustrid, mis ühe või teise haiguse väljakujunemist soodustavad, oskavad arstid paremini diagnoosida välja panna ning ka nõu anda, mida inimesed ise saaksid teha selleks, et tõbedest eemale hoida," kinnitab geenivaramu loomise algataja, professor Andres Metspalu.

Miks just mina?

Kõik see suur kasu meie tervisele tuleb ilmsiks muidugi alles aastate pärast. Doonoriks saanud inimesed aga teavad rääkida, et teatud mõttes annab juba doonoriankeedi täitmine ise tõe parema tervise suunas. Sest see on ka inimesele endale väikestviisi tervise-

inventuur, mille käigus avastatakse seoseid, millele varem pole osatud tähelepanu pöörata ning siis osatakse ehk edaspidi paremini tähele panna harjumusi, mis ei pruugi olla tervisele kõige paremad. Arstid-andmekogujad jälle ütlevad, et oma poolteist tundi vältava ankeedi täitmise käigus võtavad inimesed sageli jutuks ka pisikesed, veel õige vähe häirivad vaeused, millest tavalisel vastuvõtul ei tihata rääkida. Sel moel on õigeaegselt jälle saadud palju- dele algjärgus tõbedele.

Nii et miks mitte?

Ainus tingimus, mille geenivaramu doonoriks pürgijale seab, on see, et ta peab olema täisealine. Muus mõttes piiranguid pole, võrdset oodatud on noored ja vanad, lühikesed ja pikad, kõhnad ja tusedad, puruterved ja põdurad.

EESTI
GEENIVARAMU

Jalgpallipoisid saavutasid Helsingis II koha

Spordiklubis Maag-Tammeka jalgpalli mängivad 1996. aastal sündinud poisid osalesid 6.–7. oktoobril Helsingis kõrgetasemelisel HJK 100. juubeliturniiril. Turniir oli rahvusvaheline, osalesid meeskonnad Soomest, Rootsist, Taanist, Ukrainast, Lätist ja Eestist. Maag-Tammeka 96 võistkond, kuhu kuuluvad Nõo poistest Ott Alajõe, Sander Visnapuu ja Ergo Altin, saavutas turniiri finaalis tugevas võitluses korraldajaklubi HJK esimese meeskonna vastu väga tubli II koha. (NVL)

Spordiklubis Maag-Tammeka jalgpalli mängivad 1996. aastal sündinud poisid HJK 100. juubeliturniiril Helsingis.

Vapramäe-Vellavere-Vitipalu SA
kutsub 1. oktoobrist 2007 kuni
31. märtsini 2008
kõiki Nõo valla kooliklasse
ja lasteaiaühmi
osalema VVV MATKAMÄNGUS.

VVV matkamängu idee seisneb selles, et kutsuda matkama ja õues õppima Lõuna-Eesti koole ja lasteaedu.

Matkamiseks võib valida ükskõik millise kooli või lasteaia lähedal oleva matkaraja. Matkamängus saab õpilaste grupp osaleda, matkates kasvõi kooli omal matkarajal. Matkamise käigus võib läbi viia ka õppetundi õues. Oluline on aga matkas osalemisel kokkuvõtte koostamine, milleks võib kasutada matkal tehtud fotosid, joonistusi, kirjutisi jms. Valminud kokkuvõtetest valib VVV SA välja 15 parimat, kellele on auhinnaõppeprogramm või matk VVV retkejuhiga VVV matkaradadel koos transpordi kompenseerimisega. Kõik grupid saavad mängus osalemise eest ühe loodusraamatu. Matkamängu võitjad saavad valida sobiva programmi või matka kõikide VVV SA olemasolevate programmide või loodusmatkade hulgas.

VVV matkamängu juhendi leiad VVV SA kodulehelt aadressilt <http://www.vvvs.ee/?509>

Täiendav info e-postilt sihtasutus@vvvs.ee või telefonil 508 8359.

Matkamängu toetab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.